

6. třída Zeměpis – Biosféra

- dnešní zápis o biosféře je delší, pochopitelně můžete využít vytisknutý text, pokud máte tu možnost

Biosféra

= všechny živé organismy na Zemi (mikroorganismy, rostliny, houby, živočichové)

- základní podmínky života na Zemi:

- **sluneční záření**

- **voda**

- **vzduch**

- **půda**

- v závislosti na změně životních podmínek se od rovníku k pólům mění složení rostlinných a živočišných společenstev → **typy přírodních krajin:**

- **tropické deštné lesy**

- **savany**

- **pouště a polopouště**

- **subtropická krajina (středomořská krajina)**

- **travní porosty mírného pásu**

- **lesy mírného pásu**

- **tundra**

- **polární pustiny**

- změna podmínek z nížin do vyšších nadmořských výšek → **výškové stupně**

Přírodní krajiny

1. Tropické deštné lesy

- v okolí rovníku (Amazonská nížina v J. Americe, JV Asie, pobřeží Guinejského zálivu v Africe)

- teplé, vlhké podnebí, velký výpar

- rozmanité druhy rostlin – liány, palmy, orchideje, kakaovníky, banánovníky, kokosovníky, ananasovníky, tropické plodiny

- živočichové – hadi, hmyz, ptáci, opice (orangutan, gorily), papoušci

- J. Amerika – při vodních tocích – anakonda, největší had světa (až 10m)

- lenochod, aligátor, jaguár, piraña

- vzácná dřeva – eben, mahagon

- ananas

- Asie – orangutan, tygr, krokodýl
 - bambus
 - monzunové lesy

2. Savany

- střídání období sucha a období dešťů
- travnaté pláně s rozptýlenými stromy
- v Africe, v J. Americe říkají savanám llanos
- zebry, gazely, žirafy, pštrosi, sloni, nosorožci, šelmy (gepardi, levharti, lvi), supi
- batáty, bavlník, podzemnice olejná

3. Pouště a polopouště

- písčité nebo kamenitý povrch
- velké rozdíly teplot mezi dnem a nocí → suchý vzduch (+57°C až pod bod mrazu)
- nedostatek vláhy
- rostliny – kožovité listy a ostny
 - kaktus
- štíři, plazi, pískomilové (hlodavci), fenci (malé šelmy)
- **oázy** = místa s výskytem podzemní vody
 - obilí, datlové palmy, zelenina
 - chov velbloudů
- polopoušť = přechod mezi pouští a savanou nebo stepí

4. Subtropická (středomořská) krajina

- mírná deštivá zima, horká suchá léta
- S Afriky, kolem Středomořského moře
- tvrdé listy stromů a keřů (cesmína)
- cedr, dub, pinie, olivovníky, citrusy (pomeranče, citrony), broskve, vinná réva
- pavouci, termiti

5. Travní porosty mírného pásu

- názvy dle místa - **stepi** – Evropa, Asie
 - **prérie** – S. Amerika
 - **pampy** – J. Amerika
- přeměna travních ploch v pole → pěstování obilnin = světové obilnice
- koně, kojoti, bizoni, nandu pampový (nelétavý pták podobný pštrosovi)

6. Lesy mírného pásu

a) opadavé listnaté

b) smíšené

c) jehličnaté (tajga, „severský jehličnatý les“)

- střídání čtyř ročních období
- tajga – Sibiř a část S Evropy
 - smrky, modřiny
 - řídce obydlená
 - medvěd hnědý
- „severský jehličnatý les“ – borovice
 - medvěd grizzly
 - Kanada

7. Tundra

- ochlazování podnebí k pólům → dlouhé letní dny (polární den) a dlouhé zimní noci (polární noc)
- až -60°C
- krajina dlouhodobě zmrzlé půdy
- až 10 měsíců mrzne, jen 2-3 měsíce sníh roztává, půda rozmrzá do hloubky 20-40cm
- mechy lišejníky, zakrslé vrby
- sobi, v létě pták alka a papuchalk

8. Polární pustiny

- v oblasti S a J pólu – oblast sněhu a ledu
- řasy

- vrstva tuku v těle chrání živočichy před prochlazením
- S – Arktida – tuleni, lachtani, mroži, lední medvědi
- J – Antarktida – tuleni, tučňáci
 - vědecko-výzkumné stanice (od r. 2007 i ČR)
 - jen pro mírové účely

Život v oceánech

- liší se teplotou, množstvím soli a kyslíku ve vodě, hloubkou dna a oceánskými proudy
- v zimě je mořská voda teplejší než pevnina
- mikroorganismy (plankton), řasy, ryby korýši, chobotnice, želvy, savci, ...
- vody tropického pásu – delfíni, žraloci, želvy, létající ryby
- studená polární moře – tuleni, plejtvák obrovský (savec, až 30m dlouhý, váha přes 200t)